

Årsplan Barnas Have

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, dannelse, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Planen gir informasjon om hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold følges opp, dokumenteres og vurderes.

Årsplanen er utarbeidet med bakgrunn i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. [Den kan også lastes ned på engelsk.](#)

Google translate the website

Innholdsfortegnelse

1 [Innledning](#)

1.1 [Kort om Barnas Have](#)

1.2 [Barnehagens verdier](#)

1.3 [Færder kommunes samfunns mål](#)

1.4 [Handlingsplaner](#)

2 [Barnehagens verdigrunnlag](#)

3 [Ansvar og roller](#)

4 [Barnehagens formål og innhold](#)

5 [Barns medvirkning](#)

6 [Samarbeid mellom hjem og barnehage](#)

7 [Overganger](#)

8 [Barnehagen som pedagogisk virksomhet](#)

9 [Barnehagens arbeidsmåter](#)

10 [Barnehagens fagområder](#)

11 Plan for kompetanseheving

1 Innledning

Siden 70-tallet har barnehagens betydning som helsefremmende arena vært stadig økende, både fordi flere barn går i barnehage og fordi innholdet i økende grad er utviklingsstøttene. De aller fleste barn går i barnehage. Barnehagen er ikke lenger kun et sted barn oppholder seg mens mor og far er på arbeid, men barnehagen har også et selvstendig ansvar for å bidra til barnets utvikling. Rammepåplanen for barnehage har tydelige forventninger til et leke- og læringsstøttene innhold. Barnehagen skal dekke behov for

trygghet, omsorg, lek og danning. Barnehagen skal støtte barnas lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Fordi kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling, er kommunikasjonsstimulering særlig vektlagt. Det samme er utvikling av sosiale og emosjonelle ferdigheter som trengs for å utvikle vennskap og inngå i sosiale relasjoner.

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehagen er også første trinn i utdanningsløpet og skal legge grunnlaget for videre utvikling, læring, danning og demokratisk deltakelse.

Færder kommunes kommunale barnehager har som mål å ha høy kvalitet. Kvalitet handler om barnets opplevelse her og nå, og om hvordan barnehagen bidrar til å gi barna gode erfaringer og opplevelser. Kvalitet handler også om kompetanse og ledelse, og om en organisering som gir barnehageansatte tid og rom til barna og tid og rom til kvalitetsutvikling. Barnehagen skal være en del av det store laget rundt barnet. Et tett og godt samarbeid med foreldrene er viktig for kvaliteten.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger. Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering. Kilde: Lov om barnehager § 1 Formål.

1.1 Kort om Barnas Have

Vi har til sammen 76 barn og 24 ansatte. Knøtt og Vetter er avdelingene for de aller yngste. På avdelingene Troll og Tusser holder tre- og fireåringene til. På Røttene går de eldste barna sitt siste år i barnehagen. De har en egen uteavdeling i skogen rett i nærheten av barnehagen. Åpningstiden er fra 07.00 til 16:30

- Knøtt: 928 21 253
- Vetter: 92892810

- Tusser: +4792820476
- Troll: 92820943
- Røttene – mobil kommer.
- Kontor: 92820489
- Adresse: Løkkeåsveien 20, 3138 Skallestad

1.2 Barnehagens verdier

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. Barnehagens verdier skal bygge på Barnekonvensjonen.

Vi har et mangfold av barn fra ulike nasjonaliteter og bakgrunner. Mangfold og gjensidig respekt skal synliggjøres, verdsettes og fremmes. Mangfoldet i barnehagen handler om: forskjeller mellom grupper som barnehagebarna har sin tilhørighet i individuelle forskjellene som gjør alle barn til unike samfunnsmedlemmer. Barnehagen skal bruke mangfoldet som en ressurs i det pedagogiske arbeidet.

1.3 Færder kommunes samfunns mål

Færder kommune har som overordnet mål at barn og unge i kommunen har en trygg og sunn oppvekst som gjør at alle får et voksenliv med deltakelse i samfunns- og arbeidsliv.

1.4 Handlingsplaner

- [Barnehageloven](#)
- [Rammeplanen for barnehager](#)
- [Kommunens samfunns mål](#)
- [Kompetanse for fremtidens barnehage](#)
- [Helhetlig plan for oppvekst](#)
- [Vedtakter barnehage](#)
- [Taushetsplikt](#)

Andre nettressurser

Det utarbeides sentrale kvalitetsplaner for arbeidet i barnehagene. Kvalitetsutviklingen i det pedagogiske arbeidet finner du i disse publikasjonene:

- Handlingsplan for Færder barnehagene 2018-2021 Planen beskriver roller og ansvarsområder for barnehageeier, styrer, pedagogiskleder, barnehagelærer, øvrig personale assistent/fagarbeider, spesialpedagog og foresatte.
- Barnehage/skole og familie samlet i Færder kommunes hjemmeside:
- FærderHuset – barn, unge og familie
- Konsultasjonsteam
- BTI bedre tverrfaglig innsats Tidlig tverrfaglig innsats, inkludering, mestring, samarbeid og samhandling skal vektlegges i Færder kommunale barnehager.
- Handlingsplan mot vold og overgrep mot barn
- Handlingsplan for trygt- og godt leke og læringsmiljø i barnehage og skole
- Matematisk kompetanse plan
- COS/SBI
- Språkplan
- Plan for 5-åringens siste år i barnehagen
- Overgangsplan barnehage-skole
- Barnehagens digitale praksis
- Tryggtrafikk.no. Barnehagens trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs- og opplæringsarbeidet og nedfelles i barnehagens årsplan.
- Anbefalinger for mat og måltider i barnehagen - Helsedirektoratet - Kosthold i barnehagene.

2 Barnehagens verdigrunnlag

Visjon i Barnas have er «Sammen for barnas rettigheter».

Barnekonvensjonen er vårt kompass når vi skaper innhold for barna, og vi arbeider systematisk med å fremme fysisk og psykisk helse. Dette ønsker vi å gjøre i nært samarbeid med foreldrene, og gjensidig dialog er helt sentralt i dette samarbeidet. Spørsmålene:

Hva har barn rett til og: Hva skaper god psykisk helse for barn i barnehagealder er spørsmål vi daglig stiller oss. I Barnas have jobber vi med sammen-kultur og fag-ro til barnas beste.

Barnehagen har et stort fagmiljø med barnehagelærere, barne- og ungdomsarbeidere og svært erfarne pedagogiske medarbeidere. Barnehagen har et godt samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge og tar imot studenter fra barnehagelærerutdanningen.

3 Ansvar og roller

Barnehageeieren og alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse. Rammeplanen beskriver barnehageeierens, styrerens og den pedagogiske lederens roller i barnehagen ([Rammeplan, Ansvar og roller \(udir.no\)](#)).

4 Barnehagens formål og innhold

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg:

Personalets personlige profesjonelle relasjonskompetanse er grunnleggende avgjørende for barns psykiske helse og hensynet til barnets beste. Alle barn har rett til å føle seg trygge, og det er vårt ansvar som jobber i barnehagen, å møte hvert enkelt barn på en god måte. Gode relasjoner fordrer derfor fagkunnskap om blant annet tilknytning, mentalisering, barns utvikling og hjernens naturlige utvikling der barn i ulike aldre har ulike behov som vi ansatte må møte med god omsorg og forståelse.

Barnas have har ansatte som

- aktivt søker kunnskap om barns utvikling og behov
- er sensitive, responderende og tilgjengelige i samspill med barn
- har en bevissthet rundt begrepet mentalisering og sin egen mentaliseringsevne
- følger barnets initiativ og er inntonet på barnets behov i en gitt situasjon
- jobber systematisk med observasjon og beskriver samspillssekvenser faglig og objektivt

Barnehagen skal arbeide med barns psykososiale miljø

I rammeplanen står det at barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.

Barnas have har ansatte som

- er godt kjent med lovverket og paragraf § 41, 42 og 43
- kontinuerlig reflekterer over egen væremåte og påvirkning
- leser rommet og bidrar klokt inn i ulike situasjoner og relasjoner
- aktivt går inn i lek og relasjoner
- samarbeider og snakker med foreldre med tillit og åpenhet

Barnehagen skal ivareta barns behov for lek

Noe av det som kjennetegner Barnas have, er satsningen på lek og troen på lekens kraft og betydning for barnas opplevelse av trivsel og trygghet, både i øyeblikket, men også den varige effekten det har barns utvikling. Vi jobber kontinuerlig med psykisk helsefremmende mennesker og miljøer, og prioriterer leken som det aller viktigste.

Barnas have har ansatte som:

- har kunnskap om barns rett til lek, lekens betydning og lekens egenverdi i barns liv
- organiserer dagen slik at barna kan sette i gang, styre og strukturere leken sin selv
- skaper fysiske miljøer der kunnskapen om lek gjenspeiles
- deltar i barns lek på en støttende og utforskende måte
- har et tilgjengelig fagspråk knyttet til lekens betydning, lekemiljøer og materialer

Barnehagen skal fremme danning

Barnehagen skal støtte oppunder at barna har en sterk opplevelse av mening i sitt eget liv. I psykisk helsefremmende barnehager er det fagmiljøet som skal prege barnehagen, et fagmiljø der ansattes valg omkring det pedagogiske innholdet tar utgangspunkt i verdiene nedfelt i barnehagens samfunnsmandat. Det innebærer at danning, demokrati, barns autonomi og medvirkning er noen av de viktigste fundamentene for arbeidet.

Barnas have har ansatte som:

- forstår at barns danning er en prosess som påvirkes av mennesker og miljøer rundt seg.
- har bevissthet om at barn må få utvikle sin personlighet, sine talenter og psykiske og fysiske evner i samspill med andre.
- er opptatt av barns autonomi og lar barnet i stor grad mestre selv
- som hjelper barnet når det har behov for støtte 5. oppmuntrer barnets egne innspill og uttrykk

Barnehagen skal fremme læring

I tillegg til å ha kunnskap om barnets dannelsesprosesser må lederne og øvrige ansatte ha tillit til og tro på at lek er «godt nok». Det er barnet som skal få være hovedaktørene i det som skjer til daglig. Selv om kravene og påleggene økes i barnehagen, skal ikke leken forstyrres – det er dette som er det fundamentalt viktigste verktøyet for utdanningen. Det er i leken læringen skjer.

Barnas have har ansatte som:

- har kunnskap om hvordan barn utvikler seg og lærer
- legger til rette for gode opplevelser
- støtter og anerkjenner barnas tempo og behov
- leser barnas individuelle læringsprosesser
- vet at læring skjer i trygge relasjoner

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Viktige faktorer for et godt liv, er en opplevelse av tilhørighet og fellesskap med andre mennesker, nære og fortrolige vennskap, mestring av skole eller jobb og en følelse av mening med det vi driver med. Å kunne få

mulighet til å leke med vennene sine og ha andre å dele opplevelser sammen med, det er en av de viktigste oppgavene vi som ansatte i barnehager skal legge til rette for.

Barnas have har ansatte som:

- skaper god struktur og fleksibilitet i hverdagen
- verner om barns lek og relasjoner
- er rollemodell med gode verdier
- samarbeider god med kollegaer og foreldre
- inkluderer og anerkjenner mangfoldet i barnehagen

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Kommunikasjon er så mye mer enn det verbale språket. Det er betydningsfullt hvordan kommunikasjonen barna imellom er, og hvordan barn og ansatte er sammen om å oppdage og erfare

ting som er nytt for alle. Barn er helt avhengig av de rundt seg for å tilegne seg språket og gode måter å kommunisere på.

Barnas have har ansatte som:

- er bevist på hvordan vi kommuniserer
- har kunnskap om ASK og øver på dette sammen med kollegaer
- leser bøker sammen med barna
- lager gode språkmiljøer som motiverer barna til å bruke eget språk
- jobber i små grupper som gir gode muligheter for å utvikle det verbale språket

5 Barns medvirkning

Barnehagens oppdrag er å gi barn reelle handlingsmuligheter til å kunne delta og medvirke i sitt eget liv. Med utgangspunkt i barns rett til å medvirke i eget liv, har vi valgt prosjektarbeid som en metodikk for å ivareta denne retten. Barns medvirkning i prosjektarbeid handler om å inkludere alle barn ut fra deres egne personlige forutsetninger og anerkjenne barna som likeverdige. På mange måter handler barns medvirkning, gjennom prosjektarbeidet, om å medvirke i en prosess og å skape et demokratisk fellesskap. Årets prosjekt tittel er: Det gode liv, å tenke selv og skape sammen. Vi bruker kunst som impuls for å skape en felles fortelling, det pedagogisk og estetisk dokumentasjon blir sentralt for å følge barns medvirkningsprosesser.

Barnas have har ansatte som:

- er ansvarlige premissleverandører for bærekraftige pedagogiske valg
- har kunnskap om prosjektarbeid som arbeidsform
- planlegger kreative prosesser og introduserer varierte og interessante impulser for barna
- skaper inkluderende fellesskap der barn er meningsfulle aktører og bidragsyttere
- jobber aktivt med pedagogisk dokumentasjon for videre utvikling av prosessene

6 Samarbeid mellom hjem og barnehage

Vi som jobber i Barnas have er opptatt av å snakke godt sammen, og skape en god sammen-kultur. Barnas trygghet og trivsel er avhengig av at samarbeidet med foreldrene fungerer godt, og psykisk helsefremmende barnehager tar ansvar for dette samarbeidet. Ifølge barnekonvensjonens artikkel 5 har foreldre det primære ansvar for sine barn, og ansvaret som påligger foreldre og andre primære omsorgspersoner, er knyttet til kravet om at de skal handle i overensstemmelse med barnets beste. Foreldrene og det offentlige har sammen ansvar for opplæring av små barn, og det er i et gjensidig samarbeid vi skaper det beste miljøet for hvert enkelt barn.

Barnas have har ansatte som:

- skaper forståelse i møte med foreldrene av hva barns rettigheter betyr i praksis
- får systematisk opplæring i foreldresamtaler
- tar ansvar for å skape god dialogkultur og medvirkningsarenaer
- holder jevnlig foreldresamtaler, foreldremøter og fagmøter
- samarbeider tverrfaglig med instanser utenfor barnehagen

7 Overganger

Vi jobber med den salutogene teorien til Aron Antonovsky og er opptatt av å skape opplevelser av sammenhenger. Det betyr at vi jobber bevisst med å skape få brudd og overganger i hverdagen. Vi har gode rutiner for besøk i barnehagen før barna skal begynne, og vi tilbyr hjemmebesøk for de som ønsker. Vi arrangerer foreldremøte for nye i juni før oppstart, og har foreldremøter med temaer som foreldre synes er aktuelt og interessant. Etter foreldremøtene på høsten og våren, spiser vi kveldsmat sammen avdelingsvis.

I januar starter vi arbeidet med tilvenning til nye avdelinger og å bli kjent med eventuelt nye ansatte. Overgangen fra barnehage til de ulike skolene er viktig, og vi jobber sammen for at dette også skal gi mening for barna og oppleves som en god prosess. Barnehagen følger kommunens plan "Fra eldst til yngst" og "Plan for 5-åringens siste år i barnehagen".

8 Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Kjennetegn på vårt pedagogiske innhold:

Barnehagens ulike planer

De ansatte bruker årsplanen i det pedagogiske arbeidet. Vi lager også tidslinjer på 4 uker av gangen som beskriver prosjektfremdriften. Foreldre får innblikk i arbeidet hver uke via nyhetsbrev de pedagogiske lederne skriver.

Planlegging

Vi har planleggingsdager, ledermøter, fagmøter og personalmøter der det pedagogiske arbeidet planlegges og evalueres.

Årsplan

Årsplan godkjennes av SU og beskriver det pedagogiske arbeidet og ansvaret vi har som det første skrittet i barnets utdanningsløp.

Vurdering

Vi evaluerer fortløpende, men har to grundige vurderinger til jul og i juni der vi setter arbeidet under lupe med spørsmålene:

- Ivaretar vi barns rettigheter med de valgene vi tar?
- Gir det mening?
- Er det håndterbart?
- Er det begripelig?

Dokumentasjon

Systematisk og kontinuerlig estetisk og pedagogisk dokumentasjon av arbeidet jobbes med som et utviklingsområde vi opplever vi har kommet langt med. Dette, sammen med nyhetsbrev og fagspråket, gjør at vi kan forklare og diskutere det pedagogiske innholdet i hverdagen med fag-ro.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

Vi har et eget spes.ped. team med spesialpedagog og vernepleier som jobber med enkeltbarn og i barnegruppene for å ivareta barnas behov og rettigheter.

9 Barnehagens arbeidsmåter

Arbeid med omsorg, lek, danning og læring er ikke noe det jobbes isolert med. Barns rett til utdanning (art 28 og 29 i Barnekonvensjonen) handler om å ta sikte på å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig. Helt konkret betyr det at lederskapet i barnehagen må definere at selve begrepet utdanning ikke kan assosieres til utdanning som vi er vant til å møte i skolesammenheng.

Barns rett til utdanning er noe annet i barnehagen. Barnehagen skal danne selve fundamentet til den fremtidige læringen som skjer når barnet blir eldre. Disse prosessene skjer i lek og samspill med andre, ikke i asymmetriske relasjoner der undervisningsmetoder får dominere. Derfor jobber vi tverrfaglig med fagområdene i rammeplanen. Vi har ikke «ordinære» samlingsstunder, men vi inviterer til prosjektopplevelser og multimodale prosjektsamlinger som gjerne har en start uten prat.

Progresjon

Hver alder, ulike muligheter. Vi jobber med progresjon med utgangspunkt i barnas utvikling, der vi bygger både lekekompetanse og materialforståelse som et fundament for all annen utvikling. Det er i lek barn lærer. Det er stor forskjell på barnas lek når de er helt nye i barnehagen som 1 åringer, til de tilbringer det siste året i barnehagen ute. De yngste barna kommuniserer gjennom kroppen og forteller oss med dette at de har behov for kroppslige møteplasser å leke sammen på.

Disse møteplassene må ivareta deres spontane samværsformer, og vi må jobbe aktivt med lekemiljøene slik at dette blir ivaretatt. Interessant i denne sammenhengen er de multisanselige møteplassene. Det multisanselige perspektivet handler om å ha et bevisst forhold til at rom og lekemiljøer skal kunne oppleves gjennom flere sanser. Vi kan ha en tendens til å vektlegge det auditive ved at ansatte snakker og forteller mye, både i hverdagen og i samlinger. Men også sang, musikk, rytmer, rim og regler blir ofte høyt verdsatt. Det multisanselige bidraget inn i det fysiske miljøet handler om å tilby barn noe til synssansen, noe å studere, bli opptatt av og nysgjerrig på. Den taktile sansen trenger noe å gripe, holde i og kjenne på, og underlag med ulike overflater og strukturer, og naturmaterialer kan skape både lukt- og smaksopplevelser for de yngre barna. Det omfavner også at det fysiske miljøet må imøtekomme barnas utforsker- og bevegelsestrang. Møteplassene kan derfor med fordel arrangeres rundt store lekeelementer, som for eksempel esker, kasser, baljer, madrasser og sklier.

I tillegg trenger barna *tilgjengelige* leker og materialer som ivaretar deres behov for å fylle, frakte og tømme. Når vi tar barns leke- og medvirkningsrettighet på alvor, må leker og materiell være tilgjengelig i lekemiljøene uten at barna må ha hjelp av de ansatte for å få tak i dem. Eksempler på materialer som møter de yngste barnas behov for å frakte-fylle, tømme og putte, kan være: bøtter i ulike størrelser, små bokser og kasser, vesker/tøyposer, kurver, baljer og vogner. Disse materialene tilbyr også ypperlige muligheter for barna til å plassere kroppen sin oppi – enten alene eller sammen.

Når vi vet at improvisasjon, imitasjon og kroppslige gjentakelser kjennetegner de yngste barnas samspill og samværsformer, forteller det oss at *mengden* av det lekemateriellet vi tilbyr barna, er helt sentralt. Lekemateriellet spiller en vesentlig rolle i de yngste barnas måte å være sammen på, og dette må få konsekvenser for valg av leker og materiell. Vi ser at mengder av materialer bringer barna sammen, og at det i

større grad virker inkluderende i leken. Det motsatte skjer når vi har lite av mye forskjellig lekemateriell. I disse lekemiljøene ser vi at det raskere oppstår konflikt eller kamp og vern om materialer blant barna.

“Tingene skaper fellesskap og forbindelser mellom barna. Tingene ser ut til å fungere som døråpnere eller inngangsbilletter til relasjoner mellom dem. De lærer seg for eksempel tidlig at det ofte er nødvendig å få tak i den riktige tingen for å bli med på leken.”

Nome konkluderer blant annet med at de yngste barnas nonverbale handlingsrepertoar arter seg som ulike måter å være sammen med ting på. Han beskriver at tingene binder barna sammen. I forlengelse av dette anbefaler vi at de ansatte prioriterer mye av lite når de skal velge lekemateriell til småbarnsgruppen.

Leken 3 – 6 år

Det glidende overganger og mange av de yngste barnas behov gjelder også for eldre barn. Likevel endres ofte samværsformene mellom 2 og 3 års alder. Barna beveger seg fra den flyktige leken preget av «hit-og-dit», der åpenhet og det sosiale kjennetegner samspeillet, i retning av det mer dyadiske. En dyade er et eksklusivt og fortrolig forhold mellom to. Lund beskriver hvordan disse vennsapsdyadene ikke lenger har samme grad av åpenhet, og at strategi og forhandling mellom barna preger samværet. Vennskapene baserer seg på sterkere følelsesmessige bånd mellom barna.

Dette er det viktig at ansatte har kunnskap om. Ofte kan man høre ansatte kreve at alle skal leke sammen, og det kan hvile forventning om at barn må si ja til alle som ønsker seg inn i samme lek. Når man vet at det å bevege seg i retning av det dyadiske er en del av barns utvikling, blir dette urimelig å forvente av barna. Likevel må vi søke å balansere mellom å respektere de dyadiske vennsapsrelasjonene, og samtidig forhindre ekskludering. Det er en sårbar periode knyttet til hva som får etablere seg som akseptable samspillsmønstre. Det krever sensitive, tilstedeværende og lydhøre ansatte som jobber aktivt med å skape en varm og inkluderende kultur i barnegruppen. I tillegg krever det fleksible og inkluderende lekemiljøer som ivaretar barns ulike og varierende behov.

Videre øker barnas rollelekskompetanse, og leken blir stadig rikere og mer kompleks. Barn henter gjerne leketemaer fra erfaringer i eget liv. I tillegg etableres lekerutiner, som handler om den dype leken som gjentas om igjen og om igjen over tid. Lekerutinene utvikles sammen med venner, og er preget av gode følelser. Igjen er dette viktig kunnskap for ansatte å inneha.

Fleksibilitet utgjør en rød tråd i arbeid med det fysiske miljøet, og et sentralt perspektiv blir å skape rom som tilpasser seg barnas behov fremfor at barna skal tilpasse seg statiske og ofte tradisjonsstyrte rom. For å ivareta barns behov i denne alderen trenger vi miljøer der inventar og materiell enkelt kan flyttes på, enten skyves til siden eller plasseres sentralt. Skal barn få muligheten til å *sette i gang, styre og strukturere* leken sin selv, må miljøene være i bevegelse sammen med barna – lek er bevegelse.

Barnehagens formålsparagraf løfter barns rett til medvirkning, og dette må ses i sammenheng med fleksible miljøer. Gir vi barn reelle medvirkningsmuligheter dersom vi bokstavelig talt skrur inventaret fast i veggen, eller innreder definerte, tradisjonelle lekemiljøer med klare føringer på hva slags lek som skal lekes? På hvilken måte gis barn mulighet til å tenke selv og tenke sammen da?

For at barn skal få rike lekemuligheter, har vi et godt utvalg av nøytrale grunnmaterialer i kombinasjon med gjenbruksmateriell i tillegg til de tradisjonelle, definerte lekene. Det vil bidra til å ivareta behovet for flere

lekesoner samtidig, slik at barna kan skape sine egne møteplasser, men også gi rom for at barna får skape og bygge den leken som gir *mening* for dem.

Gjenbruksmaterialenes fremste egenskap er at de er fleksible, og ved å prioritere denne typen materialer bidrar vi til at barna (og de ansatte) i større grad kan samhandle og dele perspektiver i leken. Jo mindre en leke gjør – jo mer kan barna gjøre med den. I motsetning til det kontrapedagogiske materialet kommer gjenbruksmaterialene uten fasit eller oppskrift for hvordan de skal brukes i leken. Materialene utfordrer og utvikler evnen vår til å tenke nytt, både selv og sammen med andre. I tillegg er det interessant å merke seg motstanden slike materialer representerer. Motstand i den betydning at ingenting er gitt av seg selv, noe som i stor grad gjelder ferdig definerte leker. Motstanden ligger i at det udefinerte krever at vi tenker annerledes. Det tvinger frem øvelse i å tenke nytt og på nye måter. Når disse egenskapene øves opp over tid, dannes det indre arbeidsmodeller i hjernen. Det vil prege hvordan barn håndterer motstand også på andre områder i livet, både som barn, men også senere som ungdom og voksen.

Eksempler på grunnmaterialer:

- Scenemoduler
- Kasser, i ulike materialer og størrelser
- Lekekuber
- Kabeltromler
- Planker og finerplater
- Små platåer eller gamle bord man sager ned beina på
- Papprør, kan fås som overskuddsmateriale på for eksempel papir-/emballasjefabrikker
- Stoffer i ulike lengder og teksturer, til å bygge hytter og kle inn lekekubene med
- Små tepper, for å skape mindre lekesoner
- Lave oppbevaringsmoduler, gjerne på hjul

Eksempler på supplerende materialer

- Smått gjenbruksmaterieill, f.eks. korker i ulike farger og størrelser, pyntesteiner
- Plastbrett fra for eksempel smøreost og rømme (til å sortere og frakte materialer i)
- Blikkbokser
- Plastflasker som man fyller med ulikt innhold
- Melkebrett
- Naturmaterialer: treskiver, stein, drivved, kongler, pinner, små stubber, tørket klementinscall
- Bilderammer (til bruk i lek og til å bygge mønster inni) Eksempler på autentiske rekvisitter
- Småmøbler: kommoder, nattbord, bord, små senger, krakker, stoler
- Rekvisitter: kjøkkenredskaper, kaffeservise, verktøy, nøkler, holdbar emballasje fra husholdningen
- Utkledningstøy: hatter, vester, kapper, skjerf og sjal, vesker, smykker og briller

Barnehagens digitale praksis

Vi ønsker å tilby en mest mulig skjermfri hverdag for barna i barnehagen. Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Samtidig skal digitale verktøy brukes med omhu og ikke dominere som arbeidsmåte. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Ansatte i Barnas have skal:

- utøve digital dømmekraft når det gjelder informasjonssøk
- ha et bevisst forhold til opphavsrett og kildekritikk og ivareta barnas personvern
- legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer
- vurdere relevans og egnethet og delta i barnas mediebruk
- utforske kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med barna

10 Barnehagens fagområder

Barnehagens fagområder er noen vi jobber tverrfaglig med. Når vi har prosjektarbeid som arbeidsform, blir områdene integrert i hverandre der alt gjennomsyres av barns rett til medvirkning. Alle fagområdene blir ivaretatt når vi velger å jobbe prosess og tar utgangspunkt i fagområdet kunst kultur og kreativitet. Samtidig er vi en barnehage med naturprofil, som betyr at vi lever mye av livet vårt i naturen og ute på tur, der både kropp, bevegelse og helse er naturlige satsninger. På kjøkkenet vårt baker vi eget brød og rundstykker og fremmer gode matvaner for barna våre. Vi jobber systematisk med kommunikasjon, språk og tekst med utgangspunkt i barnas alder og utvikling, der også etikk, religion og filosofi får en sentral rolle. Natur, miljø og teknikk er også fagområde som vi utforsker, da særlig knyttet til de ulike prosjektene vi hver år fordyper oss i.

Kommunikasjon, språk og tekst

Kropp, bevegelse, mat og helse

Kunst, kultur og kreativitet

Natur, miljø og teknologi

Antall, rom og form

Etikk, religion og filosofi

Nærmiljø og samfunn

11 Plan for kompetanseheving

Færder kommune jobber med ulike kompetansehevingsprogram, planleggingsdager og lokale utviklingsplaner ved hver barnehage. Barnehagens utviklingsplan bygger videre på årsplanens innhold. Utviklingsplanen inneholder valgte utviklingsområder barnehagen setter seg hvert år, eller over en periode. Utvalgte utviklingsområder vil komme frem i årsplanen.